

Soběstačnost tam, kde je to rozumné

O situaci v zemědělství po zavedení mimořádných opatření vlády v době pandemie koronaviru, následků po jejich ukončení poskytl rozhovor předseda Českomoravského svazu zemědělských podnikatelů Ing. František Winter. Věnuje se také dalším tématům, například zaměstnanosti v agrárním sektoru, finanční podpoře v souvislosti s nákazou, produkci, soběstačnosti, ekologickému hospodaření, suchu a ohrožení budoucímu financování dotací zaměřených na krávy bez tržní produkce mléka.

Ing. František Winter, předseda Českomoravského svazu zemědělských podnikatelů.

• Pandemie koronaviru a mimořádná opatření vlády zasáhla také do hospodaření zemědělských podnikatelů v rostlinné a živočišné výrobě, v potravinářství. V jakých sektorech zemědělství se nejvíce projeví ztráty a promítnou se do hospodářských výsledků?

Mimořádná opatření proti šíření koronaviru zasáhla každého, jejich následky však uvidíme, troufnu si říct, v průběhu dalších měsíců. V jakých sektorech mají největší dopad, záleží na tom, z jakého časového hlediska se na to podíváte. Na začátku to rozhodně byly subjekty, které potřebovaly pracovníky ze zahraničí a ti často chyběli (chmelaři, zelináři, ovocnáři). Vývoj situace nasvědčuje tomu, že zemědělci mohou zaznamenat významné ztráty také v oblastech, kde jsou dnes již velmi efektivní a konkurenceschopní – myslím tím chov, pěstování i výrobu konkrétně u surovin, jako je hovězí maso, mléko, obiloviny, ale i prvotřídní víno a pivo.

Jelikož opatření nezasáhla jenom sektor zemědělství, ale i ostatní, dá se predikovat, že i spotřebitelé zareagují.

• Bude dostatek obilovin, olejnin, brambor, bilkovinných plodin a dalších kultur?

Ono je důležité, čemu se říká dostatek a zda se ptáte na ČR, EU nebo svět? Všeobecně na výsledek úrody bude mít vliv zejména počasí a spotřeba, to znamená počet konzumentů (obyvatelstvo, zvířata). Příroda se nezastaví a je jedno, jaké opatření vlády nastane. Jediné, co jsme zaznamenali od našich kolegů, je to, že jim zpřísněná opatření ohrozila výsadbu brambor, sazenic vína importovaných do ČR.

• Nyní, po uvolnění mimořádných opatření, běží vše jako dříve? Nebo přežívají z toho plynoucí následky?

Pokud jde pouze o práci v zemědělství, ano, ta musí být zajištěna stále. Zvířata musíte nakrmit každý den. Ti z nás, kteří mají nastaven prodej svých produktů na export, do restaurací či na farmářské

trhy, se potýkají již nyní se změnou chování zákazníka. Doufáme však, že se poptávka po zemědělských produktech brzy obnoví v plné míře. Je to také příležitost motivovat spotřebitele k tomu, aby se více orientovali na domácí trh, a pro producenty je to příležitost najít další prostor pro rozšiřování produkce po komoditách, o které je zájem a není jich dostatek.

Aktuálně se také setkáváme s překážkami spojenými s omezenou činností některých úřadů, což brzdí naši akceschopnost.

• Vláda schválila finanční pomoc firmám, takzvaný režim C programu Antivirus, což je odpuštění plateb odvodů za sociální pojištění pro firmy do 50 zaměstnanců. Domníváte se, že tento program účelně podpoří zaměstnavatele a zaměstnanost v sektoru zemědělství?

Návrh odpuštění plateb sociálního pojištění jsme navrhovali již na počátku. Přesněji jsme žádali o odpuštění plateb ze strany zaměstnavatele i zaměstnavatele do konce roku 2020. A to tedy nejen u osob samostatně výdělečně činných (OSVČ).

Za Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů se nám podařilo vyjednat s kolegy s GEOPA COPA souhlas s tímto opatřením a naše stanovisko bylo předáno komisaři Nicolasi Schmitovi i komisaři Januzi Wojciechowskemu s žádostí, aby apelovali na jednotlivé členské státy.

Tedy upozornili jsme, že je třeba pomoci udržet a podpořit zaměstnanost co nejefektivněji napříč všemi zemědělskými subjekty bez ohledu na velikost.

• Jak se vyvíjí zaměstnanost v zemědělství v souvislosti s pandemií? Je dostatek pracovníků? Nechybějí pracovníci ze zahraničí – Ukrajinci, Poláci, Slovinci? Jsou již možnosti, jak tyto pracovníky zaměstnávat? Mohou získat víza?

V zemědělství se před i po pandemii velmi složitě hledali odborní pracovníci, kteří mají už určité dovednosti. To v průběhu času asi nepomine.

Druhá otázka je mířena spíše na kolegy se zahraničními pracovníky a na ty, jak už jsem zmínil na začátku, kteří využívají sezónní pracovníky například na sklizeň zeleniny či přípravné práce při pěstování chmele a podobně. Určitě by všem pomohlo otevření hraničních přechodů, a to zejména s Polskem, ale to už nyní záleží spíše na polské straně.

Víza je možné již získat – ministerstvo zemědělství je v tomto ohledu opravdovým partnerem. Ale jak už jsem zmínil, ne vždy je to v praxi tak jednoduché, jak se zdá na papíře. Jelikož komunikujeme i se zahraničními kolegy, víme, že každý stát má k tomuto bodu odlišný postoj, tedy i podmínky.

• Přeprava zemědělských produktů v rámci ČR za mimořádné situace asi probíhala bez změn, ale jak se promítá do exportu zemědělských podnikatelů, popřípadě při dovozu?

Tak zde jsme zaznamenali od našich členů určité komplikace. Pokud chtěli naši producenti cokoliv exportovat či importovat – bylo to možné jen na několika vybraných přechodech. To znamenalo zvýšení nákladů, například překonání místo 10 km dalších 60 km.

Z tohoto pohledu, pokud jde o efektivitu, ekonomičnost i uhlíkovou stopu, tak se to nevyplatilo.

A jelikož opatření byla zavedena ze dne na den, nemohl to samotný farmář moc ovlivnit.

• Měla by se podle svazu zvyšovat soběstačnost v produkci zemědělských plodin a potravin? V jakých segmentech zemědělství chybí nejvíce a co by se mělo udělat pro to, aby se zvýšila?

Soběstačnost je dost nestálý fenomén a závisí na poptávce spotřebitelů. Chuť je časem proměnlivá a probíhají zde dietetické trendy. Například nejoblíbenějším ovocem je banán. Tuto soběstačnost asi nemá cenu prozatím zkoušet. Pokud jde o suroviny, které zde umíme efektivně produkovat, tak například spotřeba hovězího masa klesla, zdálo by se, že je vhodné tedy snížit stavy. Nicméně v minulosti – „na panstvích“ byl chov dobytka spjat s půdou a kvalitní organickou hmotou a dbal na to, aby byl zajištěn alespoň minimální stav zvířat na dané množství půdy (dnes známé jako VD/ha).

Já bych byl i proto v tomto více střední, soběstačnost ano, ale tam, kde je to rozumné. A ne na úkor kvality půdy. To zatím v dotační politice postrádáme.

• Ve strategii Evropské unie nazvané od zemědělce ke spotřebiteli jsou stanoveny ambiciózní cíle. Který z nich považujete za prioritní a z jakého důvodu? Je tato strategie splnitelná?

Všechny cíle jsou ambiciózní, s tím souhlasím a žádný z nich bych nevyzdvihl nad ostatní. Když chcete něco změnit, vždy je třeba komplexní přístup, správné načasování a zdroje.

Splnit se dá téměř vše, ale jak už jsem zmínil, vždy by mělo docházet ke kompromisu a implementaci finančních nástrojů tak, aby farmářům pomohly a nezatížily je zbytečnou byrokratickou prací.

• Podle výše zmíněné strategie Evropské komise má být do roku 2030 čtvrtina půdy v ekologickém režimu. Předmětem činnosti svazu je hájit kvalitu půdy, krajiny. Je možné tohoto podílu dosáhnout? Mají zemědělští hospodáři zájem hospodařit v ekologickém zemědělství? Ekologické hospodaření je ale v rozporu se zvyšováním soběstačnosti v zemědělství. Jaký zastáváte názor v tomto směru?

Domnívám se, že je možné tohoto podílu dosáhnout, dnes se ekologicky hospodáří přibližně na 13 % zemědělského půdního fondu v ČR. Ano, ti, co mají zájem a vnitřní motiv pro ekologické hospodaření. Někteří rezonují s myšlenkou ekologického zemědělství, někteří jsou konvenční zemědělci, kteří minimalizují vstupy chemických přípravků. Jiní jsou novými subjekty z jiných oborů.

Je dobré neopomenout i ekonomický motiv, který by měl zajistit právě kompenzaci vícenákladů spojených s ekologickým zemědělstvím. Ono to však není jednoduché, nyní je například pozastaven vstup nových subjektů/ploch do opatření ekologického země-

dělství, tudíž kompenzace jim není proplacena. Zpracovatelská i marketingová podpora také zůstává oproti konkurenci v okolních státech.

Já bych si nedovolil tvrdit, že ekologické zemědělství je vždy v rozporu se zvyšováním soběstačnosti. Pro nás je důležitým bodem kvalita vody i půdy, tam ekologické zemědělství hraje nezastupitelnou roli a na soběstačnost má z dlouhodobého hlediska nepopíratelný vliv.

V Evropě je nyní u některých komodit významná nadprodukce. Evropská unie byla vytvořena na principech solidarity a pomoci, ale zároveň v ní probíhá i vnitřní ekonomický boj mezi členskými státy. Toho jsme svědky, než to komentovat, chtěl bych se zeptat vašich čtenářů – kolik potravin vyhodí, jaký podíl mají v jejich nákupním košíku bioprodukty? Jak kvalitní strava ovlivňuje jejich zdraví?

• Mají členové svazu zájem vyvíjet a používat nové genomické techniky (NGT). Vidí v tom možnost přístupu na trhy s produkty NGT?

Názory členů svazu jsou zatím odlišné. Nemohu říct jednotné stanovisko, ve svazu máme mnoho ekologicky hospodařících subjektů, kteří nevidí příležitost k využití techniky a produktů NGT.

• Hospodaření zemědělců několik let negativně ovlivňuje sucho. Na co by se měl zaměřit stát, ministerstvo zemědělství, případně sami zemědělci, aby problémy plynoucí ze sucha nebylo pro ně tak těživé?

Tato otázka je na velice dlouhou odpověď. Konference na Skalckém dvoře, kterou jsme pořádali ve spolupráci s Celostátní sítí pro venkov a ministerstvem zemědělství na toto téma zaplnila dva dny. Pokusím se být proto stručný.

Měl by být nalezen kompromis. Je třeba produkovat, ale i navázat v hlavních dotačních titulech na posílení mimoprodukčních služeb. Domnívám se, že ministerstvo životního prostředí by mohlo financovat i obnovení meandrů, zejména v metropolích je toto problematické, ale kde je to aspoň trochu možné, proč ne? Všechny problémy ze sucha vyplývající nevyřešíme, ale budeme nuceni se přizpůsobit. Pro mě je zásadní zadržování vody – jako neefektivnější vidím to, že ji pohltí půda, na kterou přší. Tedy starost o samotnou půdu je zásadní.

Co může udělat zemědělec sám? Já si myslím, že dobrý hospodář již tyto aktivity dělá. Ale asi bych začal rozbořením půdy, obnovou trvalých travních porostů, zajištěním bilance živin za pomoci kvalitní organické hmoty. Bylo by dobré zamyslet se nad tím, zda změna není již natolik významná, že je třeba změnit/upravit produkované suroviny.

• Jsou mezi podnikateli v zemědělství nastoleny rovné podmínky z hlediska přístupu vlády, rozdělení dotací, tvorby předpisů, legislativy? Například je známo ze společného stanoviska nevládních organizací k pravidlům pro přidělování dotací v rámci 10. kola Programu rozvoje venkova (PRV), že

odmítáte podporu vybraných zemědělských sektorů s důrazem na intenzivní produkci. Co by bylo potřebné narovnat, aby měli všichni zemědělci ve všech podmínkách hospodaření stejné možnosti v hospodaření?

Stejně podmínky nelze nastolit nikdy, my v prohlášení požadujeme spravedlivé přerozdělení tak, aby měl každý zemědělec šanci. Vyhlášení a schválení 10. kola PRV budou bez jakéhokoliv předchozího projednávání se všemi nevládními organizacemi považujeme přinejmenším za netransparentní a neobvyklé. Například vyřazení chovatelů skotu z možnosti žádat o dotaci není podle našeho svazu úplně fér.

• Budoucí financování dotací zaměřených na krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM), respektive platba VCS na tele masného typu, je ohroženo. Důvodem je zjištění Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), že chov KBTPM je rentabilní odvětví. Co hodláte udělat pro to, aby dotace na KBTPM nebyly podnikatelům odebrány? Je šance uspět u státních orgánů?

Toto zjištění vyplynulo z analýzy a každá analýza je závislá na kvalitě vstupních dat. Proto prvním krokem bylo vyvolání jednání se zástupci ÚZEI, tohoto jednání se účastnili i naši zástupci. Následovala shoda v tom, že je třeba zajistit přesnější vstupní data. Proto vznikl projekt Analýzy výroby krmiv v chovech KBTPM.

Žadatelů je přes 6,5 tisíce, což není zrovna zanedbatelné množství a za ČMSZP uděláme vše pro to, abychom uspěli.

• Co přinese zemědělskému podnikateli, že se zapojil kvůli obhajobě podpory chovu KBTPM do projektu Analýzy výroby krmiv v chovech KBTPM a vyplnil dotazník na adrese Českého svazu chovatelů masného skotu?

Dnes už je projekt uzavřen, ale ti, kteří se přihlásili, reálně ovlivní výsledky analýzy, která je podkladem pro budoucí financování plateb VCS v rámci společné zemědělské politiky. Zároveň získají zdarma výsledky základních laboratorních rozborů krmivové základny (sušina, dusíkaté látky, vláknina a NEL). A respondenti budou mít možnost porovnat kvalitu krmiv v porovnání s ostatními účastníky, a to anonymně.

EVA KOŘÍNKOVÁ SEIFERTOVÁ
Foto ČMSZP

Budoucí financování dotací zaměřených na krávy bez tržní produkce mléka je ohroženo. Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů udělá vše pro to, aby podpora byla zachována.

